Szepty Dziejów

Królewski

Będzin

Przewodnik
Travel Guide

Marek "Mark" J. Wagner

Szepty Dziejów

Królewski Będzin

Przewodnik Travel Guide

Zapraszam w podróż, w której zobaczysz i usłyszysz szepty odległych czasów, dynastii Piastów, Jagiellonów, Cesarza Karola IV, spektakularnych przodków, Króla Kazimierza Wielkiego III, Jana III Sobieskiego i Marysieńki, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Stefana Żeromskiego, Bolesława Prusa.

Historia Będzina szeptem ludzi jest,
Wtopiona kroniką pokoleń, w każdy kamień, ścieżynkę,
A niebo, a niebo wydaje się takie same jak przedtem … (MJW)

Marek „Mark” J. Wagner Wszelkie Prawa Zastrzeżone 2016 Public Domain

Dedykuję tę książkę społeczności Będzina,
ludzi, którzy pisali historię tej ziemi.

Z poważaniem,

Marek „Mark” J. Wagner

Będzin

* Będzyń: źródłosłów „bądź”, „widoczny”, osada na wzgórzu, lub od imienia Będa lub Będzan.

- Legenda o Królu Kazimierzu III Wielkim, który w czasie postoju miał powiedzieć:

„My będziem tu, tam Pogoń, a tam Czeladź nasza, a jeżli tu mało będzie miejsca to reszta stanie za górą”.

(50° 19' 7" szer. geogr., a 36° 48' 1" dług. geogr)

Zamek Będzin

MJW

Muzeum Zagłębia
Zamek Królewski na Wzgórzu Zamkowym
ul. Zamkowa 1
42-500 Będzin

Tel: 32 267 47 31
www.muzeum.bedzin.pl

*** 150 000 – 200 000 p.n.e.**

Historia tego wyjątkowego miejsca jakim jest niewątpliwie geograficznie zakotwiczony Będzin, wraz z malowniczymi lasami, wapiennymi wzniesieniami, rzekami i strumieniami, datuje się na ponad 150 000 lat p.n.e., kiedy koczowniczy łowcy plemienni zasiedlali jaskinie Jury Krakowsko-Czestochowskiej. Okres aktywności ludzkiej tej pięknej i bogatej ziemi był definiowany przez okresowe zlodowacenia, które stanowiły naturalną barierę klimatyczną.

*** VII p.n.e. - Kultura Łużycka.**

W tym okresie ludzie już na stałe zasiedlili uroczy region jakim jest Jura Krakowsko-Częstochowska. Plemienna społeczność coraz bardziej przekształcała się w dobrze zorganizowane osady i grody.

*** IX-X w – Średniowiecze.**

Odkrycia archeologiczne jednoznacznie wskazują na intensywne osadnictwo na Wzgórzu Zamkowym lub Będzińskim. Tu tętni życiem gród palisadowo-ziemny założony przez plemię Wiślan (wielkość osady ok.:100 m x 140 m), które dało początek późniejszej stolicy Polski Krakowowi. Osada znajduje się na wzniesieniu 285 m.n.p.m., wraz malowniczo opływającą dolomitowe Wzgórze Zamkowe Rzeką Przemszą.

*** 1241/1259**

Najazd Tatarski w czasie którego osada była prawdopodobnie spalona (1). Zaraz po przejściu przez ten teren najeźdźcy, ludność, która ukryła się w trudno dostępnych mokradłach i borach, odbudowuje gród. Tym razem wzniesiona zostaje kamienna wieża cylindryczna tzw. stołp.

*** 1251** (druga połowa XIII wieku.)

Budowa wieży (stołp): 10.5 m. średnicy i ok. 35 metrów wysokości. Budowę wieży (2) przypisuje się Bolesławowi Wstydliwemu lub Leszkowi Czarnemu. Należy tutaj wspomnieć, iż od antycznych czasów handel oraz rzemiosło rozwijało się bardzo dynamicznie na Wzgórzu Zamkowym (Kultura Łużycka).

Wieża-stołp spełniała kilka funkcji, m.in. służyła jako punkt obserwacyjno-obronny, prawdopodobnie wykorzystywano ją także jako śródlądową latarnię nawigacyjną (3), z której korzystali tzw. „Wodni Ludzie", zwani także „Rybitwami", którzy zajmowali się spławianiem towarów rzeką Przemszą, łącząca szlaki handlowe z Wisłą i Wartą. Na północ od Będzina znajdował się port śródlądowy (4), oraz tzw. „przewłoka", którą transportowano łodzie, trabazy, statki, tratwy, galary, szkunery i krypy.

Komięga Rzeczna (Wikiwand)

(litografia Napoleona Ordy)

Będzin
Mathias Gerung ok. 1536

*** 1349**

Pierwsze historyczne zapiski o zamku będzińskim znajdujemy we wzmiance o Rycerzu Wiernku, który był w owym czasie Burgrabią.

*** 1251 -1358** (2 polowa XIII wieku).

Osada dynamicznie się rozwija wraz z handlem i rzemiosłem. Topografia a także szlaki handlowe są czynnikiem stymulującym rozwój.

*** 1358**

Kazimierz Wielki doceniając charakter ludzi, dynamizm Będzina (5), dogodne położenie, nadaje prawa miejskie osadzie w dniu 5.08. 1358 r. Król mianuje Hinco Ethiopusa pierwszym wójtem miasta. W tym okresie osada wraz zamkiem jest otoczone murami obronnymi, 13 basztami wykuszowymi i dwiema basztami wjazdowymi, Sławkowską i Bytomską. Jednocześnie powstaje kasztel mieszkalny dla rycerstwa, burgrabiego. Od strony północnej znajduje się wjazd do zamku, do którego można się dostać przez most zwodzony (6) i basztę obronną. Będzin staje się ważnym, świetnie prosperującycm miastem dla Korony, tutaj mieści się komora celna, gdzie pobierane jest myto-podatki od kupców i handlarzy.

Król Kazimierz Wielki nadaje przywilej Będzinowi m.in. zwolnienie z opłat na okres 6 lat, a także, zgodnie z zapisem, mieszczanie mają prawo do darmowego korzystania z lasów do budowy domostw i zagród. W krótkim czasie Będzin ulega radykalnej transformacji, staje się zamożnym grodem, generując jednocześnie znaczne dochody z handlu, rzemiosła, transportu oraz upraw (7).

W Będzinie krzyżują się ważne trakty handlowe, krajowe i międzynarodowe, m.in. z dalekiej Rusi poprzez Kijów, Kraków, Będzin, Wrocław do Poznania, oraz intensywny i dochodowy ruch handlowy na rzece Przemszy.

Król jest fundatorem Parafii Św. Trójcy (8), która w średniowieczu służyła jako Kaplica Zamkowa. W późniejszych wiekach miejsce kultu intensywnie się rozbudowuje, a wieża Kościelna służyła także jako punkt obserwacyjno-obronny. Należy tutaj dodać iż kościółek drewniany istniał w tym miejscu już wcześniej, bo w roku 1308 r. (wzmianka o plebanie Goćwinie) (9).

Król Kazimierz Wielki III jest jedynym władcą , który nosi przydomek „Wielki".

Oryginalny **Dokument Lokacyjny Królewskiego Będzina**, który został podpisany w Krakowie, Anno Domini 1358 zaginął, mamy nadzieję, że zostanie odnaleziony, gdyż stanowi esencję świadomości narodowej i ważny etap rozwoju państwa polskiego.

*** 1415-1434**

Burgrabią zostaje mianowany słynny rycerz Mikołaj Kornicz-Siestrzeniec. Postać barwna, dla jednych rozbójnik i zawadiaka, dla innych wierny i odważny rycerz króla Jagiełły, z którym wojował w wojnie z Krzyżakami (10).

*** 1434**

Z uwagi na uciążliwy problem z rabusiami, którzy nękali ludność i majątki możnowładców, Biskup Krakowski Zbigniew Oleśnicki zwołuje zjazd, na którym uchwalono pokój między panami z Polski i Śląska.

*** 1536-1537**

Mathias Gerung maluje wedutę – panoramę Będzina, która stanowi najstarszy wizerunek królewskiego miasta Będzina.

*** 1588**

Traktat Bedzińsko-Bytomski i konflikt o Koronę Polską pomiędzy austriackimi Habsburgami, a szwedzkimi Wazami. Na zamku przebywa hetman wielki koronny Jan Zamojski, arcyksiążę Maximilian III, kardynał Ippolito Aldobrandini, który w 1592 roku zostaje wybrany Papieżem Klemensem VIII.

Klemensem VIII „ochrzcił" kawę, która dotarła do Europy z dalekiej Arabii, po tym jak rozeszła się plotka, że mogą kryć się w tym zdrowym napoju „demony".

*** 1616-1617**

Wielki pożar Będzina. Pomimo dotkliwych zniszczeń, królewski gród zostaje w krótkim czasie odbudowany.

*** 1630**

W Będzinie działa regularna obsługa kurierska na trasie Tarnowskie Góry - Kraków. W 1741 powstaje urząd pocztowy, a w 1796 r. Będzin ma już 8 listonoszy.

*** 1655**

Najazd szwedzki tzw. „Potop". Zamek pomimo uszczerbku nie uległ zniszczeniu. W warowni będzińskiej stacjonował hetman wielki koronny Stefan Czarniecki.

*** 1683**

Jan III Sobieski w drodze pod Wiedeń zatrzymuje się w Królewskim Będzinie. Prawdopodobnie towarzyszyła mu Marysieńka Sbieska (11). Obelisk postawiony na wschodniej stronie Wzgórza Zamkowego upamiętnia to wydarzenie.

*** 177**

Rozbiór Polski. Będzin jest kolejno pod kontrolą Prus, Austrii i Rosji.

*** 1834**

Hrabia Raczyński, przedstawiciel Banku Polskiego, urzeczony pięknem opuszczonego i podupadającego zamku, proponuje zarządowi utworzenie Szkoły Górniczo-Hutniczej. Do tego celu zatrudnia architekta Franciszka Marię Lanci. Zamek odzyskuje dawny blask. Architekt skraca wieżę-stołp o 1/3, jednocześnie „dekoruje" arkadami mur od strony wschodniej.

*** 1839 -1840**

Na rzece Przemszy obsługuje pasażerów statek parowy.

*** 1838-1863**

Na Zamku mieści się kaplica protestancka górników z Saksonii (1838), a także szpital, a w roku 1863 mają tu swoją tajną kryjowk ę Powstańcy Styczniowi. (12)

*** 1918-1919**

W odpowiedzi na administracyjną decyzję zburzenia zamku będzińskiego, lokalni obywatele powołują Towarzystwo Opieki nad Górą Zamkową.

*** 1952 – 1956**

Odbudowa zamku. W trakcie prac archeologicznych znalezione zostają cenne przedmioty: monety, sprzączki, narzędzia. Z uwagi na to, że oryginalne wyposażenie zamku się nie zachowało, w kasztelu powstaje zbrojownia wraz z mozaiką broni z wielu regionów świata, de facto, jedna z ciekawszych kolekcji militariów w Polsce. Znajdują się tutaj eksponaty broni europejskiej, tureckiej, bałkańskiej, perskiej, afrykańskiej, japońskiej.

Cenne kolekcje:

*** Zbroje:** napierśniki, hełmy, kolczugi, tarcze.
*** Broń tzw. biała** (krótka i długa): miecze, szable, rapiery, pałasze, szpady, noże, kordelasy, bagnety, tasaki.
*** Broń drzewcowa**: lance, spisy, oszczepy, halabardy, partyzany, kosy, cep bojowy.
*** Broń palna**: lontowa, skałkowa, kapiszonowa, kołowa-tarczowa, iglicowa, wiatrówki, moździerze, armatki, hakownice, broń małokalibrowa, pistolety, strzelby myśliwskie i żołnierskie.
*** Broń miotająca**: kusze.
*** Prochownice:** ładownice i akcesoria.
*** Przybory jeździeckie**: siodło oraz strzemię.
*** Kule armatnie:** kamienne, żelazne.
*** Wojskowy frak** oraz bębny.
*** Grafiki. Mapy. Monety.**

Jednym z najcenniejszych eksponatów zamkowej ekspozycji jest rycerski miecz z X wieku.

Zamek Królewski w Będzinie jest zaprojektowany zgodnie ze **Złotą Zasadą** (MJW)**,** zwaną inaczej **„Boską Proporcją”**, odkrtą przez **Fibonacciego** w 1202 roku. Z uwagi na położenie oraz orientację grodu wobec Słońca, Zamek Królewski w Będzinie stanowi wyjątkowo fotogeniczny obiekt, gdzie wraz naturalnym światłem, oraz nocną iluminacją animuje unikalne projekcje o każdej porze roku.

Letni Mundur Paradny Oficera Księstwa Polskiego 1815-1831.

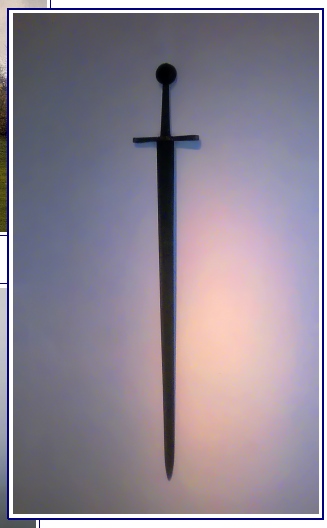

Miecz - Zbiory Muzeum Zagłębia

Pałac Mieroszewskich i Park

Styl: „Cour d'honneur”

Pałac Mieroszewskich Będzin

MJW

Muzeum Zagłębia w Będzinie
ul. Świerczewskiego 15
42-500 Będzin

Pałac Mieroszewskich
Tel: 32 267 44 61

Barokowo- klasycystyczny pałac, siedziba magnacka, wraz z rozległym kompleksem parkowym, wzorowane na francuskich wzorcach wiejskich posiadłosci, została wzniesiona ok.1700-1702 roku przez Kazimierza Mieroszewskiego w Księstwie biskupim - siewierskim. Od tego czasu Pałac był sukcesywnie przebudowywany, rozbudowywany. Mieroszewscy wywodzą się z Miroszowic nieopodal Łęczycy. Na przełomie XV-XVI wieku ród osiedla się w Małopolsce i na Śląsku.

W komnatach pałacowych znajdują się ciekawe polichromie z XVIII wieku, przedstawiające m.in. antycznych wodzów, romantyczne sceny z polowań, pejzaże, medaliony rodowe oraz turnieje.

* Najstarsze wzmianki dotyczące rodu Mieroszewskich znajdujemy w Parafii Św. Trójcy w Będzinie. Księga Metrykalna zawiera notatkę o tzw. „kluczu majątkowym" rodu Mieroszewskich, który w latach 1644-1647 obejmował ok. 1000 hektarów.

* Jan Mieroszewski, senior, sprawowuje urząd skarbnika będzińskiego.

* Jan Mieroszewski (zm.1687), wnuk Jana seniora, uważany jest przez historyków protoplastą rodu, z uwagi na pełnione prominentne stanowiska m.in. starosty i funkcję sędziego w Księstwie Siewierskim.

* Kazimierz Mieroszewski (1680-1749) dziedziczy po ojcu majątek, pełni jednocześnie ważne funkcje m.in. Chorążego i Hetmana Siewierskiego. Kazimierz Mieroszewski rozpoczyna budowę Pałacu w Gzichowie (ok.1700), malowniczo położonego pomiędzy Górą Dorotką a Rzeką Przemszą.

Zmysłowej pikanterii i malowniczości dodaje magnackiej siedzibie rozległy park oraz wspaniały widok na wzgórze zamkowe, gotycki zamek, a także kościół Św. Trójcy. W trakcie budowy, Kazimierz Mieroszewski korzystał z finansowego wsparcia majętnych braci: Jana Krzysztofa (1676-1745), ordynata mysłowickiego, stolnika podlaskiego, starosty siewierskiego, sędziego siewierskiego, bytomskiego i pszczyńskiego. Kazimierzowi pomagał także brat Jerzy Antoni (1644-1756), ksiądz, kustosz koronny, kanonik krakowski, kanclerz siewierski, mysłowicki i bogucicki. Wszyscy z wymienionych posiadali rozległe, niezależne „klucze majątkowe".

* Schedę po Kazimierzu Mieroszewskim obejmuje jego syn Stanisław Kostka Mieroszewski (1727 – 1803), który rozbudowuje rodową rezydencję. Stanisław pełni zaszczytną funkcję starosty będzińskiego, kapitana wojsk koronnych, komisarza królewskiego.

* Po Stanisławie Mieroszewskim, dziedzicem majątku zostaje Józef, hrabia Mieroszewski (1759-1833), który pełni urząd szambelana na dworze ostatniego władcy Polski, Króla Stanisława Poniatowskiego. Józef to niezwykle barwna postać rodu, jest, de facto, ostatnim męskim Dziedzicem klanu. Hrabia Mieroszewski jest Kawalerem Orderu Św. Stanisława, pełni funkcję adiutanta gen. Zajączka w randze pułkownika i bierze aktywny udział w Powstaniu Listopadowym (1831).

* Ludwika Mieroszewska, córka Józefa, hrabiego Mieroszewskiego jako następna obejmuje majątek rodowy. Nowa dziedziczka, po zaślubieniu Wincentego Siemieńskiego, umiera w młodym wieku a całą schedę gzichowską przejmują Siemieńscy. Po 120 latach ród Mieroszewskich wygasa.

* W roku 1863 hrabina Mycielska, nabywa dobra gzichowskie od Siemieńskich.

* 1883. Majątek wraz z Pałacem na Gzichowie przejmuje Gwarectwo Chrystiana von Kramsta, zamożnego potentata przemysłowego, barona śląskiego, właściciela hut i kopalń na Górnym i Dolnym Śląsku, posiadającego także wpływy na ziemi krakowskiej.

* 1913. Klan von Kramstów sprzedaje Towarzystwu Kopalń Węgla i Hut, rozlegle posiadłości i aktywa wraz ze stalowniami, kopalniami włącznie z „kluczem gzichowskim ". Z ramienia nowego właściciela, zarządcą zostaje Mieczysław Krąkowski, który wzorowo administruje majątkiem.

* W 1920 roku, w trakcie marszruty wiodącej z Francji na front wschodni, stacjonują w Gzichowie Hallerczycy.

* W okresie II Wojny Światowej (1939 – 1945), Pałac w Gzichowie jest siedzibą Sosnowitzer Bergwerks und Hutten AG.

* 1945 – 1954. Pałac wraz z parkiem jest pod zarządem Państwowego Ośrodka Maszynowego.

* 1954 – 1960: trwają prace porządkowo - remontowe w Pałacu wraz z przyległym parkiem, które nadzoruje Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach.

* W roku 1960 kompleks pałacowo-parkowy staje się siedzibą Młodzieżowego Domu Kultury.

* 1970 – 1983: Pałac Mieroszewskich wraz z parkiem i oficynami poddany jest gruntownej renowacji wraz adaptacją do celów muzealnych.

* W roku 2002 w trzechsetną rocznicę budowy Pałacu Mieroszewskich, z inicjatywy władz miasta Będzina, Pałac Gzichowski wraz z parkiem zostaje gruntownie zrewitalizowany.

Zbiory i kolekcje w Pałacu Mieroszewskich.

- **Ekspozycja Archeologiczna**: epoka kamienna, epoka brązu, epoka żelaza, Kultura Łużycka. Wśród bezcennych znalezisk wyróżnić należy miecz z epoki brązu oraz miecz rycerski z X wieku, ostrogi, zausznice i wiele innych.

- **Ekspozycja Etnograficzna.** Izba Zagłębiowska: styl życia ludności na terenie Zagłębia Dąbrowskiego.

Komnaty Pałacowe wyposażone są w stylowe meble, rzemiosło artystyczne, tkaniny, malarstwo portretowe:

- Salon Wodzów Antycznych.
- Salon Myśliwski.
- Salon Turniejowy.
- Salon z Medalionami (portrety).

Komnaty pałacowe.

Kompleks Parkowy. Na dziedzińcu Pałacu znajduje się unikalna aranżacja ogrodowa. Od strony zachodniej można się przechadzać alejkami pośród starych, pamiętających klan Mieroszewskich kasztanowców, orzechowców, tulipanowców, platanów czy sosen, znajdują się tam także dwie oryginalne rzeźby Bachusa i Flory.

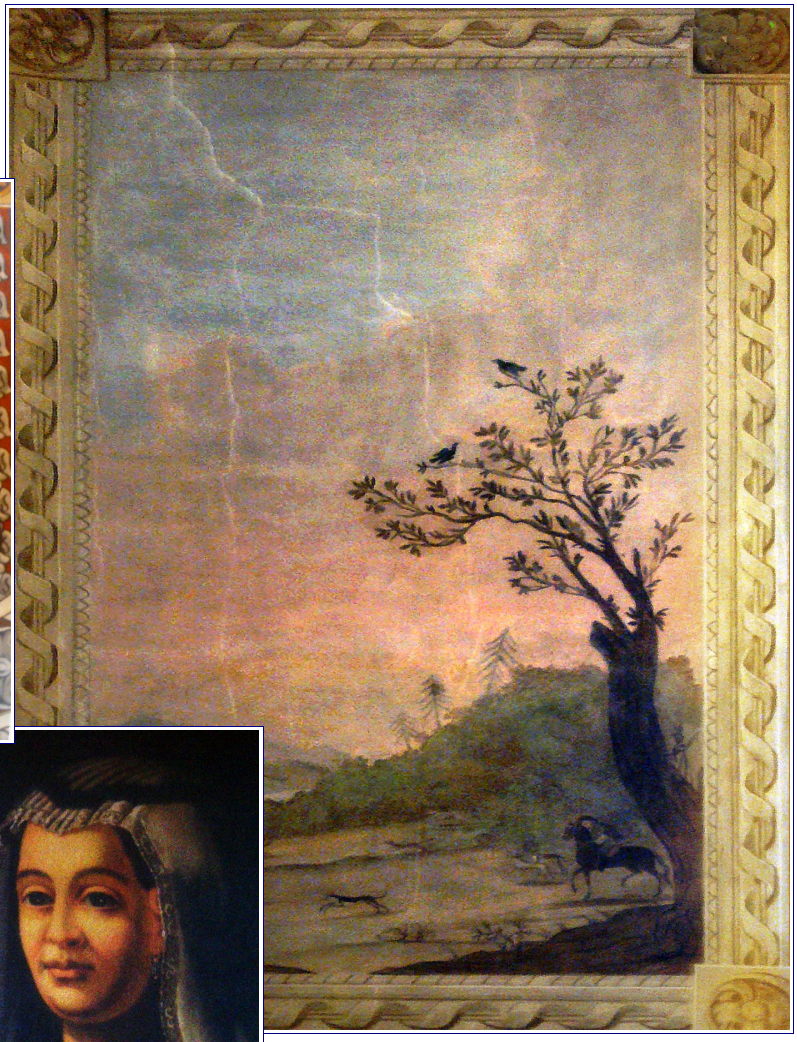

Herb rodowy Mieroszewskich „Ślepowron”.

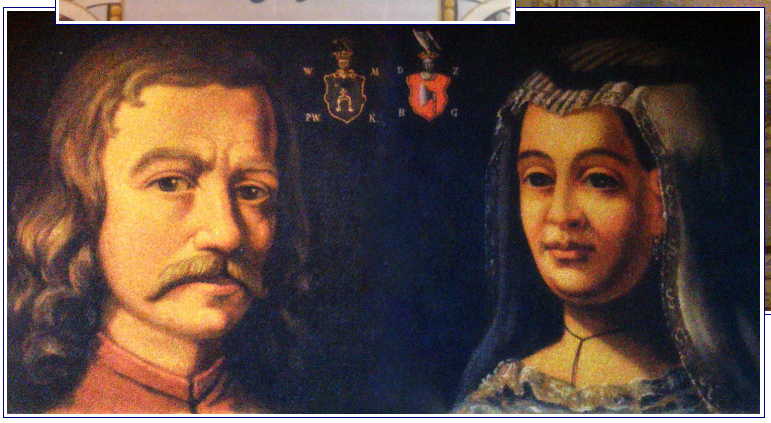

Wojciech i Dorota Mieroszewscy.
(oryginalne portrety zaginęły)

Malowniczy park na Wzgórzu Zamkowym

(panorama parku 360)

Ze względu na położenie, Wzgórze Zamkowe od pradawnych czasów, wskazują na to wykopaliska archeologiczne, było dynamicznie zasiedlane. Duży wpływ wywarła w tym miejscu Kultura Łużycka (13 000 p.n.e. – 500 p.n.e.) obejmująca ziemie Polskie, północno-zachodnią i środkową Słowację, północne i środkowe Morawy, północne i północno-wschodnie Czechy, Saksonię, Łużyce, wschodnią Turyngię, wschodnią Brandenburgię, aż po zachodni Wołyń.

Park na Wzgórzu Zamkowym został utworzony w okresie międzywojennym z inicjatywy Towarzystwa Ochrony Wzgórza Zamkowego. W roku 2013 Park został zrewitalizowany. Jest to idealne miejsce do wypoczynku i spotkań. Muzeum Zagłębia jest oficjalnym patronem historycznego parku w Będzinie.

Atrakcje historycznego parku:

- Częściowo odtworzone średniowieczne 7-metrowe wały obronne wraz z palisadą.
- Pomiędzy neogotyckim zamkiem a kościołem Św. Trójcy znajdują się kręgi magiczne (15), historyczne alejki spacerowe, plac zabaw, kameralny amfiteatr.
- Ławeczki parkowe są dedykowane słynnym autorom dzieł literackich.
- Tablice informacyjne zawierają ciekawostki i opisy drzewostanu.
- Średniowieczne chaty, półziemianki: od starożytnych czasów rozwijała się w tym miejscu metalurgia, rzemiosło oraz handel.

Ostroga (Muzeum Zagłębia).

Zausznica Typu Bizantyjskiego
(Muzeum Zagłębia).

Podziemia Będzińskie

Podziemia.

Siekierka.

Budowa schronu przypada na okres drugiej wojny światowej. Władze nazistowskich Niemiec podjęły decyzję o budowie schronów przeciwlotniczych na przełomie 1942/43 roku, w wyniku coraz częstszych nalotów na obiekty wojskowe i fabryki w okupowanych krajach. Pod ścisłym nadzorem strażników (Niemcy i Ukraincy) pracowali przymusowo Polacy.

Pod Wzgórzem Zamkowym wydrążono w dolomicie chodniki o łącznej długości ok. 700 metrów, wraz z czterema pomieszczeniami. Dostępnych do zwiedzania jest ok. 400 metrów. Wnętrza systemu były częściowo wzmocnione cementowymi ścianami.

Podziemia.

- Stała temperatura ok. 9 C, wilgotność ok. 82% utrzymuje się przez cały rok.
- Wentylacja grawitacyjna: różnica poziomu od najwyższego do najniższego to ok. 9 m.
- Worki z cementem z okresu II wojny światowej.
- Wagonik służący do transportu urobku.
- Hibernaculum.
- Żelazna siekierka z okresu II wojny światowej.
- Wyryty napis na ścianie: „SL 1944”.
- Archiwalne zdjęcia. Wystawy czasowe.
- Przeciwwybuchowa ściana oraz tzw. „śluza”.
- Uskok będziński.

Muzeum Zagłębia organizuje w podziemiach wystawy czasowe, spotkania, wernisaże. Ważnym i unikalnym punktem zwiedzania jest tzw. uskok będziński. Przypuszcza się, że w sztolniach schronu mieściła się montownia elementów do V1 i V2 (malo prawdopodobne). Ponadto istnieją uzasadnione hipotezy, że była tutaj siedziba fałszerzy pieniędzy oraz dokumentów, które na masową skalę fabrykowano w czasie II wojny światowej (13).

Podziemia Będzińskie
Al. Kołłątaja
42-500 Będzin
Kontakt telefoniczny z sekretariatem Muzeum (tel. 32 267 77 07)

Dom Modlitwy Mizrachi

1925-1930

Dom Modlitwy Mizrachi
ul. Potockiego 3
42-500 Będzin

Kontakt telefoniczny z sekretariatem Muzeum: 32 267 77 07

Historia osadnictwa Żydów na tych terenach datuje się na ok. XVIw. Po licznych pogromach. starozakonni przybywali do Polski z całej Europy. Na przełomie wieków populacja ludności żydowskiej sukcesywnie się powiększała. W XVIII wieku zostaje wzniesiona okazała Synagoga: populacja ok. kilkaset osob (ok. 10-15% ludnosci).

Będzin w okresie międzywojennym (1918-1939) staje się miastem żydowskim często nazywane „Jerozolimą Zagłębia": centrum miasta zamieszkuje ok. 80% ludności pochodzenia Żydowskiego, na obrzeżach miasta ok. 60%.

Od wieków Będzin jest dla starozakonnych bramą wjazdową do Polski. To tutaj nowo przybywający migranci są przekierowywani do innych regionów i miast m.in. do Warszawy, Krakowa i dalej na wschód i południe.

Będzińska Gmina Żydowska dynamicznie się rozwija. Znajduje się tutaj okazała synagoga, rytualna mykwa, drukarnia, restauracja, kramy, organizacje kulturalne, kluby sportowe a nawet „dom dla dorosłych" i żydowskie więzienie.

Dom Modlitwy Mizrachi (utworzony ok. 1925-1930) był jednym z wielu miejsc kultu w mieście. Bogaci kupcy i właściciele organizują w swoich kamienicach domy modlitw, w których odbywają się modły, a także schadzki polityczne. Będzin staje się w tym czasie jednym z najważniejszych centrów syjonizmu, któremu nadał zorganizowany charakter Teodor Herzl, stawiający za cel odbudowę Państwa Izrael na zasadach Tory. Plan ten został zrealizowany po krwawej wojnie w 1948 roku.

W Domu Modlitwy Mizrachi znajdują się bardzo ciekawe realistyczne polichromie: ok. 110 m kwadratowych, malowane techniką olejno-temperową, które zawierające trzy główne wątki:

- **12 Plemion Izraela** (sufit typu Klein): patroniczni synowie Jakuba.
- **Ziemia Święta** – pejzaże.
- **12 Znaków Zodiaku** oraz bogata symbolika sakralna.

Dom Modlitwy Mizrachi jest arcyciekawe ze względu na tematykę, symbolikę religijną, która w połączeniu z działalnością polityczną-syjonistyczną o zasięgu regionalnym i globalnym stanowi ważny punkt nawigacji turystyczno-historycznej.

Autorem polichromii jest prawdopodobnie Altek Wiener, syn bogatego kupca, który dekorował „Mizrachi" (z hebrajskiego „wschód"), zgodnie z tradycją żydowską, wzorując się na synagodze będzińskiej.

W 2004 roku Dom Modlitwy został „odkryty na nowo", a w roku 2007 wpisany zostaje do Rejestru Zabytków. W latach 2010-2011 władze miasta podjęły decyzję o renowacji zabytku. Dom Modlitwy Mizrachi jest obecnie pod patronatem Muzeum Zagłębia.

Jedną z barwniejszych postaci Gminy Żydowskiej w Będzinie jest Rabin **Jakub Natan**, który zapisał się w pamięci Polaków i Żydów jako postać nietuzinkowa i szanowana. Rabin Natan m.in. organizował składki w czasie powstań narodowych. Rabin spotkał się m.in. z Adamem Mickiewiczem w Wielkopolsce. Po jego śmierci (ok.1843), Polacy umieścili na Macewie Rabina Orła Rzeczypospolitej.

Kościół Św. Trójcy

Kościół Św. Trójcy

Będzin

MJW

Rzymskokatolicka Parafia Świętej Trójcy
42-500 Będzin, ul. Plebańska 2
Tel. (32) 267 39 85
http://www.parafia.bedzin.pl/historia
https://pl.wikipedia.org/wiki/Parafia_Świętej_Trójcy_w_Będzinie
Facebook

Kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy stanowił i nadal stanowi integralna część Wzgórza Zamkowego, w sredniowieczu przybytek sluzył jako kaplica zamkowa ufundowana przez Kazimierza Wielkiego III.

*** 1308**

Pierwsza wzmianka o będzińskim plebanie imieniem Goćwin (Godzvin), oraz kościółku drewnianym (Anno Domini 1326).

*** 1363**

Król Polski Kazimierz Wielki III funduje murowaną jednonawową kaplicę zamkową w stylu gotyckim pod wezwaniem Św. Trójcy (14).

*** 1513**

Na plebanii będzińskiego kościoła Św. Trójcy mieści się szkoła i szpital.

*** XVIII wiek.**

Rodzina Mieroszewskich funduje kaplicę Matki Boskiej Częstochowskiej.

*** 1888**

W tym czasie zostaje dobudowana kaplica Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Wśród cennych pamiątek z przeszłości w Parafii Św. Trójcy, w skarbczyku parafialnym, oprócz cennych ksiag, obrazow i monstrancji, znajduje się m.in. cenny kielich mszalny, dar Kardynała Ippolito Aldobrandiniego, który zostaje wybrany w 1592 papieżem (Klemens VIII). Kielich upamietnia Traktat Będzińsko-Bytomski.

Historyczne wnętrza.

Papież Klemens VIII

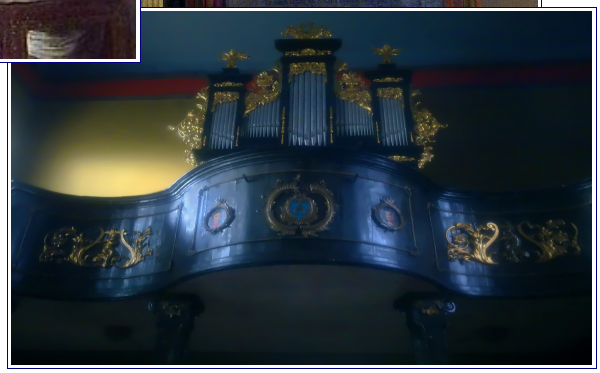

Organy parafialne.

Mury Miejskie

Król Polski Kazimierz Wielki III, nadając prawa miejskie Będzinowi w roku 1358, rozbudował już istniejący gród, ufortyfikował zamek oraz podgrodzie potężnymi murami obwodowymi, których fragmenty przetrwały do dnia dzisiejszego. Królewski Będzin stał się nowoczesnym miastem na mapie Korony Polski.

Umocnienia zamkowe oraz potężne na 2 metry mury miejskie (wysokość ok 10-12 m.), zakończone krenelażem, stanowiły zintegrowaną całość umocnień, w którego skład wchodził zamek górny, zamek dolny, podgrodzie parafialne oraz miejskie:

- Zamek obronny wraz z podgrodziem.
- Obronna kaplica zamkowa, a później kościół Św. Trójcy oraz ufortyfikowane podgrodzie.
- Mury obronne wraz z 2 basztami miejskimi i 13 basztami wykuszowymi (półbaszty).

Szlak Orlich Gniazd
Kraków - Częstochowa

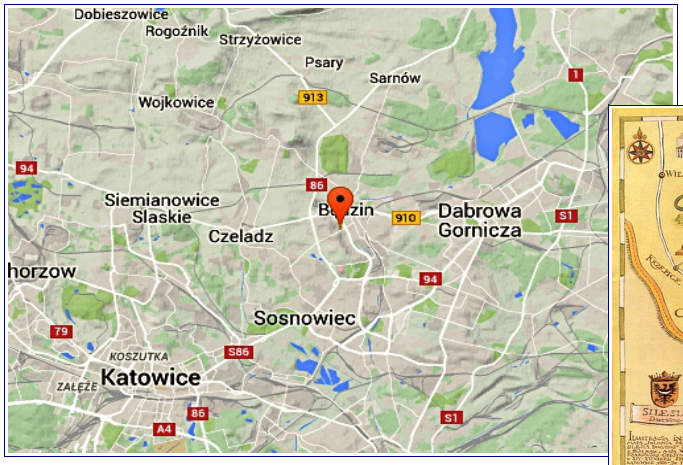

1. Zamek Królewski (romantyczne ruiny) w Olsztynie
2. Zamek Królewski Suliszowice
3. Zamek Królewski Ostrężnic
4. Strażnica Przewodziszowice
5. Strażnica Łutowiec
6. Zamek Rycerski (romantyczne ruiny) koło Mirowa
7. Zamek Królewski w Bobolicach
8. Zamek Rycerski (romantyczne ruiny) „Bąkowiec” w Morsku
9. Zamek Biskupów Krakowskich w Siewierzu
10. Gród Birów
11. Zamek Rycerski „Ogrodzieniec” - Podzamcze
12. Zamek Rycerski w Pilicy
13. Zamek Rycerski Udórz
14. Zamek Rycerski (romantyczne ruiny) w Smoleniu
15. Strażnica Ryczów
16. Zamek Rycerski (romantyczne ruiny) w Bydlinie
17. Zamek Królewski w Będzinie (14) http://orlegniazda.pl/Poi/Pokaz/2608/327/zamek-w-bedzinie
18. Zamek Sławków
19. Zamek Rycerski (romantyczne ruiny) w Rabsztynie
20. Zamek Królewski w Pieskowej Skale
21. Zamek Królewski na Złotej Górze w Ojcowie
22. Zamek Rycerski w Korzkwi
23. Zamek Lipowiec w Babicach
24. Zamek Tenczyn w Rudnie
25. Zamek Królewski na Wawelu

Historyczny Dom Wójta

Gmerk Hinco Ethiopusa

Historyczny gmerk **Hinco Ethiopusa** jest wbudowany na ścianie południowej Domu Wójta (ok.1889) na ul. Czeladzkiej przy Placu Kazimierza Wielkiego (dawny rynek). Warto przypomnieć tą nietuzinkową postać jaką był H. Ethiopus, który w roku 1358 zostaje mianowany przez króla pierwszym wójtem, co dopiero lokowanego na prawie magdeburskim miasta królewskiego Będzina. Gmerk Ethiopusa, w odróżnieniu do herbów szlachty i arystokracji, był klejnotem zamożnych mieszczan i rzemieślników.

Król Polski w akcie lokacyjnym wyraża się o Hinco Ethiopusie bardzo pochlebnie. Możemy jedynie domniemywać jaką rolę ta tajemnicza postać odgrywała w planach królewskich w roku 1358, de facto, kulminacji wieloletnich starań w kwestii lokowania miasta. Zanim podpisano historyczny dokument dobudowano do istniejącego stołpu kasztel, włącznie z podwójnym pierścieniem murów obronnych, a podgrodzie i miasto zyskało potężne baszty wjazdowe i tzw. wykuszowe, mury obronne stanowiące nowoczesny, jak na owe czasy, system obronny. Wydaje się bardzo prawdopodobnym, iż właśnie Hinco Ethiopus był człowiekiem, któremu dwór krakowski powierzył realizację skomplikowanego projektu jakim z pewnością było nadanie praw miejskich Będzinowi (15).

Hinco Ethiopus był prawdopodobnie mistrzem mularstwa, dziś zastąpione słowem murarz, mało tego, mularstwo, od zamierzchłych czasów było synonimem wszechstronnej wiedzy w zakresie inżynierii, łączenia materiałów, architektury, projektowania, geometrii, włącznie ze skomplikowanymi obliczeniami technicznymi, estetyką, proporcjami, perspektywą, topografią.

Zamek królewski w Będzinie, pomimo burzliwej historii, minęły stulecia od chwili wzniesienia na malowniczym Wzgórzu twierdzy obronnej, stanowi elokwentny dowód w odniesieniu do królewskiej wizji wraz z ludźmi, którzy tę wizję realizowali.

Będzin na starych fotografiach.

Dyrekcja Muzeum Zagłębia prowadzi bogaty program edukacyjny:

- Lekcje muzealne i dydaktyczne.
- Lekcje historii.
- Etnografia.
- Archeologia.
- Warsztaty artystyczne, plastyczne.
- Zajęcia w szkołach.
- Wernisaże i wystawy (tel/fax: 32 267 77 07, e-mail: muzeum@muzeum.bedzin.pl).

Via Regia i Droga Św. Jakuba. Będzin znajduje się na szlaku Via Regia i Św. Jakuba. Budowa Via Regia została zapoczątkowana przez Legiony Rzymskie w zachodniej Europie (Hiszpania). Od II wieku naszej ery do czasów współczesnych Via Regia, Szlak Handlowo-Turystyczny, łączy cały kontynent od Hiszpanii aż po Rosję.

Imprezy Cykliczne:
Będzin - Urząd Miasta: http://www.bedzin.pl/strona-148-imprezy_cykliczne.html

Teatr Dzieci Zagłębia im. Jana Dormana, 42-500 Będzin ul. Teatralna 4,
tel./fax (32) 267-36-25 , 267-36-68 (http://www.teatr.bedzin.pl/).

Bractwo Rycerskie: http://bractwobedzin.rycerstwo.pl/

Rozrywka: http://bedzin.naszemiasto.pl/kalendarz-imprez/

Kardynał Jean Marie Lustiger
Jean-Marie Lustiger, urodzony jako Aron Lustiger (1926 – 2007), honorowy obywatel Będzina, kardynał pochodzenia żydowskiego, metropolita Paryża: https://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Marie_Lustiger

Brama Cukermana

Fundacja Brama Cukermana, Al. Hugona Kołłątaja 24/28
42-500 Będzin http://www.bramacukermana.com/new/foundation/

Szlaki Turystyczne:
http://www.powiat.bedzin.pl/turystyka-menu/szlaki-_turystyczne-menu

Pogoria – Jeziora
http://www.pogoria.org/pogoria_info.htm

Jezioro Pogoria - Pojezierze Dąbrowskie, Dąbrowa Górnicza.

Rekreacja: korty tenisowe, boiska, pływalnie i inne.
OSIR: http://osir.bedzin.pl/obiekty

Kino „Nowość”, ul. Potockiego 3, 42-500 Będzin.
tel. (32) 267 35 52, http://www.kinonowosc.bedzin.pl/

Pogoda: http://www.twojapogoda.pl/polska/slaskie/bedzin

Hotele i Restauracje: http://www.naszlaku.pl/dane/prezent/_prez_gm/4_bedzin/b9.htm

Transport Publiczny: http://rozklady.kzkgop.pl/index.php?co=mapa

Szlak Zabytków Techniki: http://www.zabytkitechniki.pl/Przewodnik/Mapa/27266

Gzichów - Pałac Mieroszewskich
Widok z Zamku Będzińskiego (XIX w.).

Sobótka Będzińska

(twórczość ludowa)

„A teraz w ten wieczór sławny,
Śmiechy jako zwyczaj dawny,
Niecąc ognie do świtania,
Nie bez pieśni, nie bez grania”.

(autor nieznany)

Pocztówka z Będzina (MJW).

Piśmiennictwo:

* Praca zbiorowa. Będzin 1358 – 2008 Monografia. Będzin 2008.
* W. Błaszczyk. Będzin przez Wieki. Poznań 1982.
* Marian Kantor-Mirski (opracował Jan Przemsza-Zieliński). Królewskie Miasto Będzin. , Sosnowiec, Będzin 1996.
* A. Swaryczewski, F. Ścibałło. Katalog Zbiorów Broni i Uzbrojenia. Muzeum Zagłębia w Będzinie 1979.
* Marceli Antoniewicz. Mikołaj Kornicz-Siestrzeniec Sławny Burgrabia Będziński. Śląski Instytut Naukowy 1987.
* Aleksandra Daab. Pałac 1702 – 2002. Muzeum Zagłębia w Będzinie 2002.
* Jarosław Krajniewski. Szwedzi w Będzinie. Będzin : Sławomir Brodziński, 2005.
* The Museum of the Basin in Będzin. Wydawnictwo ZET Wrocław 2004.
* Muzeum Zagłębia w Będzinie. Zeszyty Zagłębiowskie 1986, Nr. 2.
* Jurajskie Zamki i Strażnice. Wydawnictwo Altus 2013.

Przypisy:

(1) str. 6: istnieją hipotezy iż gród został zniszczony jeszcze przed najazdem Tatarskim.
(2) str.6: dokładna data budowy wieży cylindrycznej-stołpu nie jest znana.
(3) str. 6: trwają dyskusje na ten temat. Wydaje się logiczne iż wysoka na 30-35 m. wieża-stołp mogła służyć lokalnym rybakom i podróżnikom jako śródlądowa latarnia nawigacyjna.
(4) str.6: poglądy są zróżnicowane na ten temat, wydaje się jednak prawdopodobne (raczej pewne) iż port śródlądowy znajdował się w okolicach Będzina z uwagi na połowy oraz handel rybny na tym terenie.
(5) Str.7: Król Polski Kazimierz Wielki podpisał się pod aktem nadania praw miejskich Będzinowi, co jednoznacznie sugeruje zawarta tezę.
(6) Str. 7: istnieją rożne opinie na ten temat.
(7) Str.7: świetność Będzina przypada na okres dynastii Piastów i Jagiellonów: w 1364 roku przebywał w Będzinie Cesarz Karol IV.
(8) Str. 7 i 14: trwają dyskusje na ten temat.
(9) Str.7: prawdopodobnie kościółek drewniany istniał w tym miejscu już wcześniej, bo w roku 1308 r (wzmianka o plebanie Goćwinie).
(10) str.7: istnieją różne opinie na ten temat: Marceli Antoniewicz. Mikołaj Kornicz-Siestrzeniec Sławny Burgrabia Będziński. Śląski Instytut Naukowy 1987.
(11) str. 8: istnieją rożne opinie na ten temat. Kwestia sporna dotyczy obecności królowej Marysieńki.
(12) str.8: wiemy ze w roku 1863 na zamku miały miejsce zbiórki powstańców.
(13) str.16: toczą się dyskusje na ten temat.
(14) str. 22: monarchowie zwyczajowo byli fundatorami i patronami kaplic zamkowych, kościołów, klasztorów.
(15) str. 23: istnieje wiele spekulacji na ten temat. Postać Hinco Etiopusa stanowi integralny rozdział w historii, jest, de facto, zakotwiczony w dzieje Będzina. Źródła historyczne są dość skąpe, mamy jednak pewne wskazówki co do jego roli jako “administratora", a następnie pierwszego burmistrza miasta. Brak źródeł piśmiennych nie wyklucza racjonalną interpretację epoki oraz roli ludzi, którzy żyli i tworzyli historię.

Zamek Królewski w Będzinie jest zaprojektowany i wpisany w tzw. sekwencję Fibonacciego, inaczej nazywany „Złotym Podziałem” (MJW).

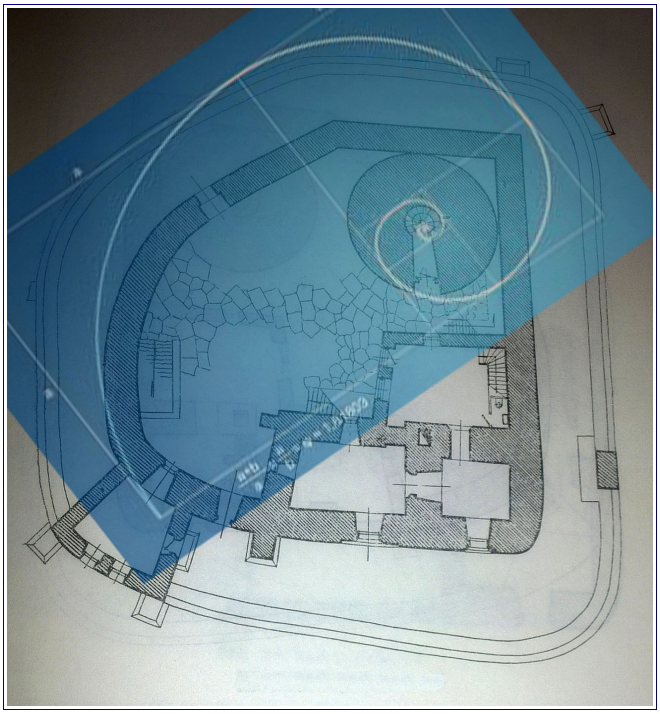

Pałac Mieroszewskich – park (MJW).

Widok od strony Pałacu Mieroszewskich na Zamek Królewski i Kościół pod wezwaniem Św. Trójcy (MJW).

Widok na Zamek Królewski i Kościół pod wezwaniemŚw. Trójcy (MJW).

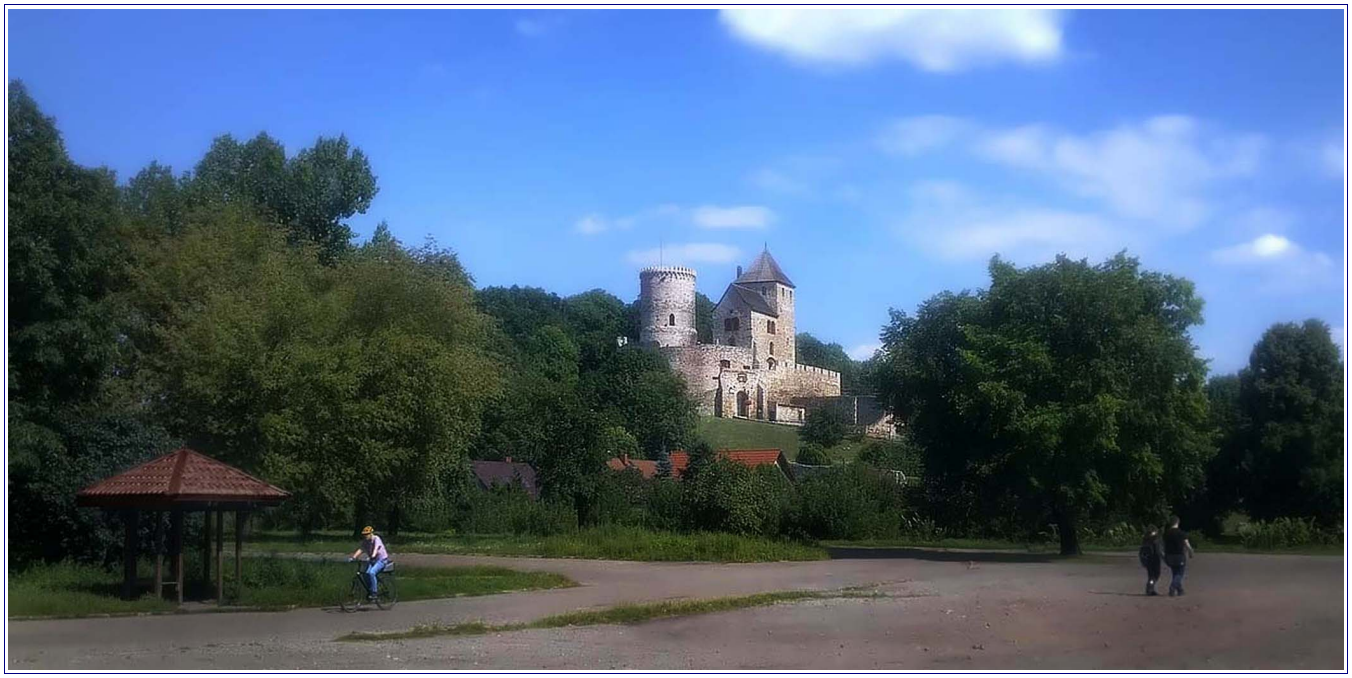

Zamek Królewski w Będzinie - widok od strony miasta ((MJW).

Zamek Królewski w Będzinie - główne wejście (MJW).

Kościół pod wezwaniem Św.Trójcy w Będzinie (MJW).

Panorama Będzina, widok na zamek i kościół (MJW).

Widok na zamek w jesiennej szacie (MJW).

Wschód słońca - wzgórze zamkowe (MJW).

The Royal Castle in Będzin

2015

MJW

Wschód słońca nad wzgórzem zamkowym (MJW). Położenie kompleksu zamkowo-parafialnego na osi wschód – zachód, tworzy malownicze scenerie o każdej porze dnia i roku.

Będzin Royal Castle

2015

MJW

The Holy Trinity Church

Bedzin

MJW

Kościół pod wezwaniem Św. Trójcy w Będzinie - widok od strony zamku (MJW).

Archiwalne pocztówki Będzina i okolic.
(stylizacja, kolor, retusz - MJW).

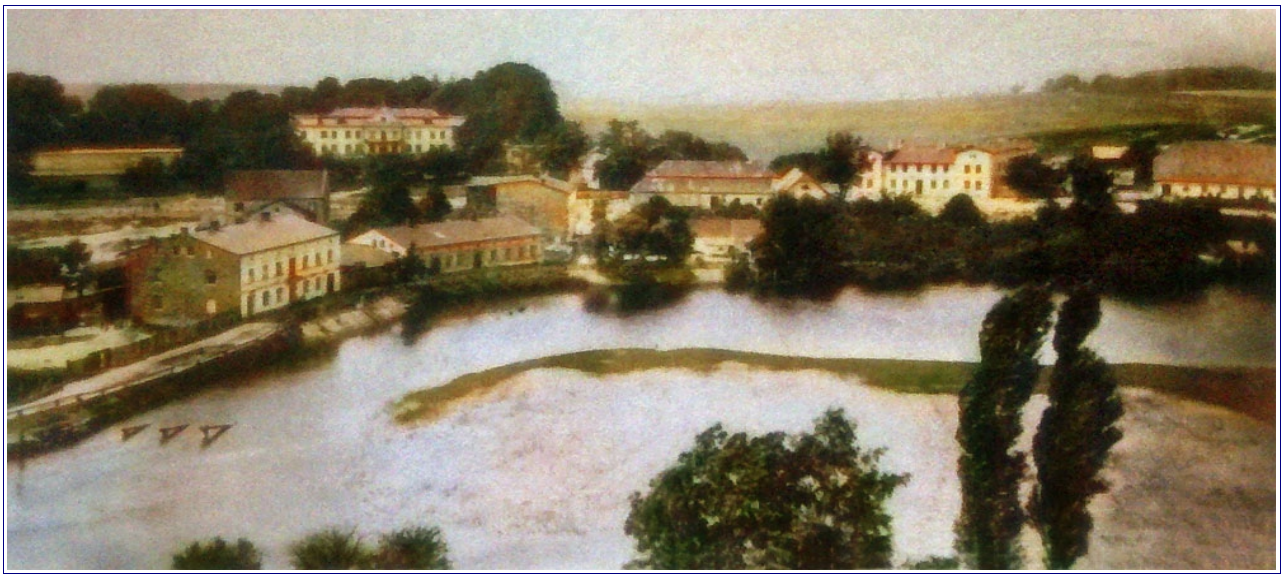

Widok na Gzichów od strony zamku (XIX- - XXw.).

Kapsuła czasu – Będzin nieznany (XIX – XXw).

Kajakiem po Będzinie – powódź (XXw.).

Będzin – dawny rynek miasta (XIX – XXw.).

Dzień targowy w Będzinie (XIX – XX w.).

Stylowy gmach dawnego Starostwa Powiatu.

Widok na starożytne wzgórze potocznie zwane „Dorotka” (od kościółka pod wezwaniem Św. Doroty). W tym miejscu znajdował się drewniany kasztel (ok. VIII – X w.) oraz miejsce kultu pogańskiego. Wieże zamku będzińskiego oraz kasztelu na wzgórzu („Dorotka”) po drugiej stronie rzeki Przemszy, służyły do nawigacji rzecznej oraz w celach obronnych (tzw. wici).

W czasie zaborów Austriackie wojsko wywiozło kilka skrzyń cennych przedmiotów wykopanych na tym terenie (został sporządzony dokładny rejestr przedmiotów).

(powyższe informacje wymagają weryfikacji przez niezależnych archeologów i historyków)

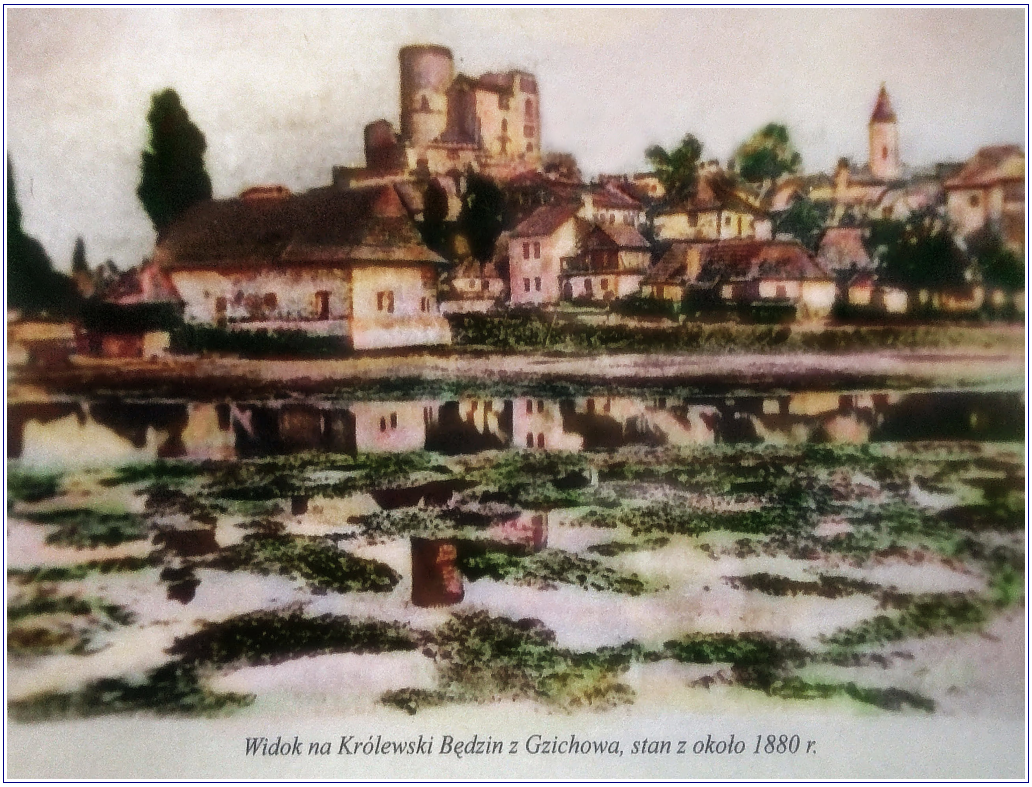

Widok na Królewski Będzin z Gzichowa, stan z około 1880 r.

Gmerk Hinco Ethiopusa (dawny dom wójta), pierwszego wójta Będzina mianowanego przez króla Kazimierza Wielkiego III. Prawdopodobnie Hinco Ethiopus nadzorował budowę zamku oraz nowoczesny jak na owe czasy system murów obronnych i baszt. W 1358 r. Będzin otrzymał lokowanie na prawie magdeburskim.

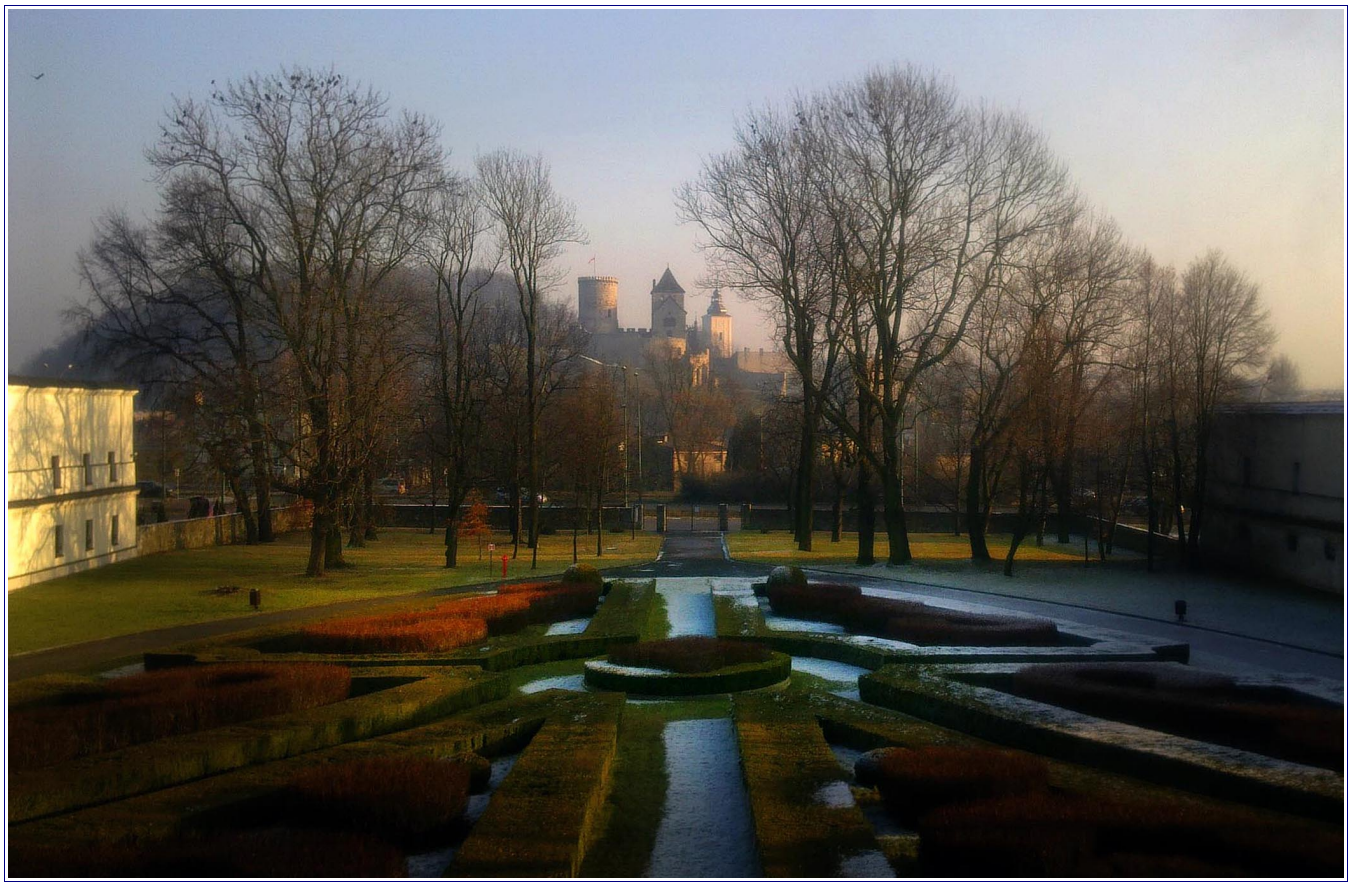

Malowniczy widok na zamek oraz kościół w Będzinie
(patrząc od strony pałacu Mieroszewskich - Gzichów).

Będzińskie zabytki, z uwagi na malownicze położenie geograficzne oraz drogę jaką pokonuje słońce i księżyc (oś wschód-zachód), stanowi swoisty raj dla fotografów, artystów, eksploracji, wypoczynku i nauki.

Będzin jest nie tylko kapsułą czasu (150 000 lat p.n.e. do chwili obecnej), Będzin jest też przewodnikiem dziejów Polski. Jeśli pragniesz zrozumieć dzieje Najjaśniejszej, to tu, w tym niewielkim obecnie mieście, znajdziesz, drogi czytelniku, wiele odpowiedzi zakotwiczonych w dziejach narodu, księgach, opracowaniach archeologicznych i historycznych, w zabytkach, w szeptach dziejów odkrywanych przez intuicję i inteligencję wrażliwego obserwatora. Będzin jest esencją dziejów Polski.

Na stronie 42 jest szkic pokazujący jak rozwijał się Będzin od ok.VIIIw. do 1358 r. Ilustracja wyraźnie wskazuje organiczną, wręcz komórkową, biologiczną transformację tworzenia i animacji miasta i lokalnej społeczności. Dla tych z Państwa, którzy interesują się fizyką, naukami ścisłymi, załączona szkic jest właśnie tym zwierciadłem budowy świata, od przestrzeni energii kwantowych, aż po Wszechświat i wreszcie anatomię człowieka, w którym zawarta jest cała nauka i być może przyszłość.

BEDZIN SETTLEMENT

CHRONOLOGICAL PHASES REFLECT PERMEATING LAWS <=> ENERGY <=> QUANTUM <=> MATTER

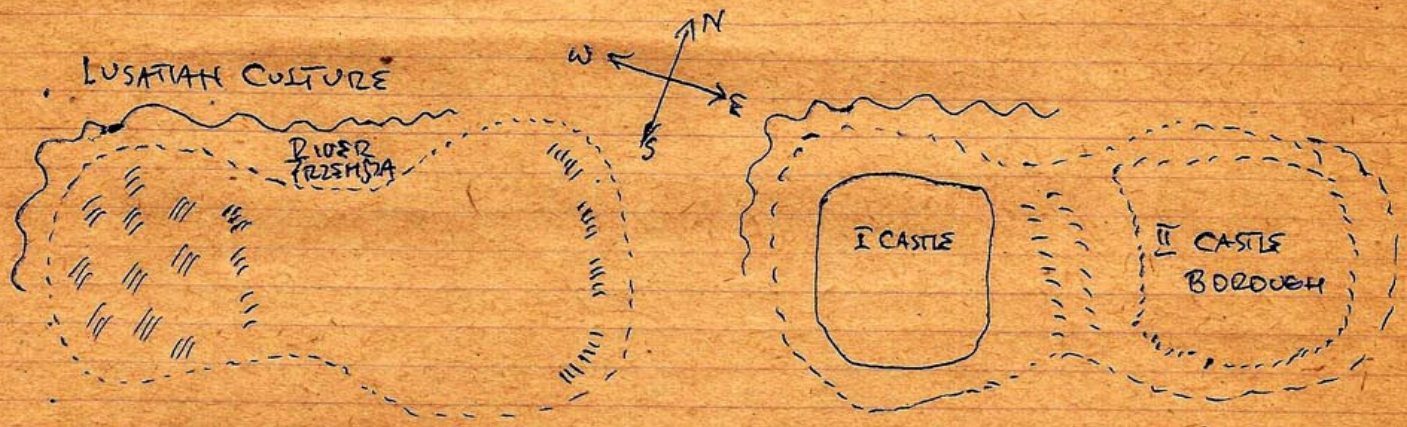

* PHASE 0 : 900-500 BC

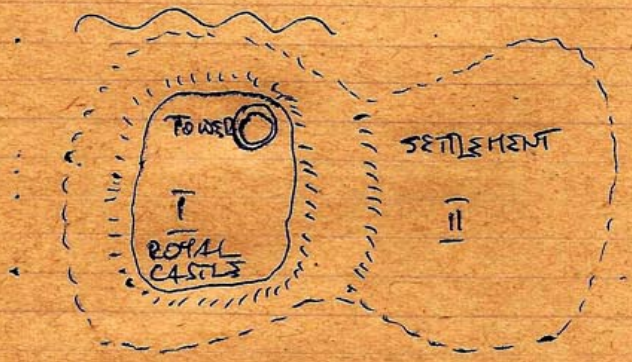

* PHASE I : IX CENTURY

* PHASE II : IX – XIII c.

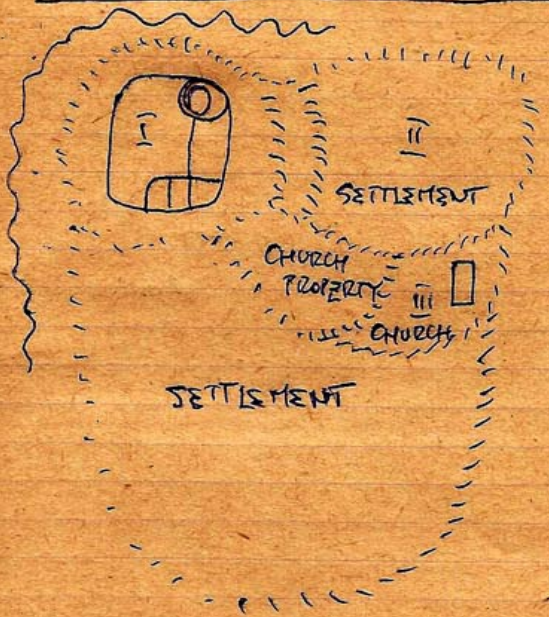

* PHASE III : PERIOD TO 1347

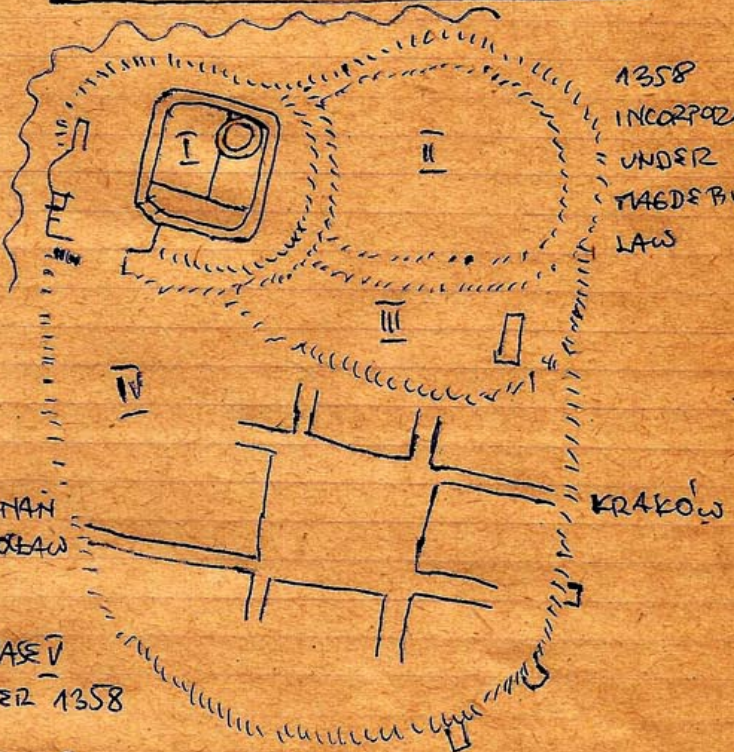

* PHASE IV : AFTER 1347

* PHASE V AFTER 1358

ENERGY <=> QUANTUM MECHANICS <=> PHYSICAL LAWS
PERMEATION <=> DENSITY <=> MATTER <=> MASS <=> BIOLOGICAL BLUEPRINT OF THE UNIVERSE